Nota van Zienswijzen bij raadsbesluit tot vaststelling Biodiversiteitsplan 2022-2032

Hoofdstuk 1. Toelichting

Deze zienswijzennota maakt onderdeel uit van de besluitvorming door de gemeenteraad over de vaststelling van het Biodiversiteitsplan 2022-2032.

Het ontwerp Biodiversiteitsplan heeft van 1 maart tot en met 11 april 2022 ter inzage gelegen. De publicatie van deze ter inzagelegging heeft op de volgende wijzen plaatsgevonden:

- Publicatie op https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2022-90135.html.
- De webpagina www.rheden.nl/biodiversiteit is aangepast.
- Er is een nieuwsbericht op rheden.nl geplaatst.
- Er is een persbericht uitgestuurd naar de perslijst.
- Er is een 'formelere' bekendmaking geplaatst in de Regiobode.
- Er is een post geplaatst op onze *social media* kanalen.
- Betrokken stakeholders zijn persoonlijk uitgenodigd te reageren op het plan.

Tijdens de ter inzagelegging was het ontwerp Biodiversiteitsplan digitaal in te zien via www.rheden.nl/biodiversiteit en op papier op het tijdelijke gemeentehuis te Velp (Kennedylaan 104-108). In het volgende hoofdstuk zijn de schriftelijk ingediende zienswijzen samengevat en voorzien van een reactie door de gemeente.

Hoofdstuk 2. Beantwoording ingediende zienswijzen

Hieronder volgen de samenvattingen van achttien ingediende zienswijzen die zijn binnengekomen per mail en de beantwoording hiervan in de vorm van de overwegingen van de gemeenteraad.

	Verkorte inhoud zienswijze	*Overwegingen*
1	**zaaknummer 829314**	
	1. De bekendheid van deze nota is zeer beperkt. 2. Het komt allemaal aan op het uitnodigen van de burgers om iets goed te doen. Wat ze niet gaan doen. Of ze doen iets symbolisch: een vogelhuis (dat niet onderhouden wordt) draagt niks bij aan biodiversiteit.	Het Biodiversiteitsplan is via de gebruikelijke kanalen ter inzage gelegd. Niet alle inwoners zullen vanzelf mee gaan doen. Maar, in onze gemeente wonen veel natuurgezinde inwoners, kijk bijvoorbeeld naar het aantal meldingen dat gedaan is via waarneming.nl. Enthousiasme voor natuur kan klein beginnen, bijvoorbeeld door het plaatsen van een insectenhotel, aanplant van een boom of insectenlokkende planting. Kleine stappen die

	kunnen leiden tot het enthousiasmeren van weer anderen: buurtgenoten, familie. We hebben een aantal natuurspeelplaatsen ingericht en ook met natuureducatie planten we zaadjes voor de toekomst. We merken ook dat inwoners steeds meer enthousiast zijn om bijvoorbeeld vogelkasten, vleermuizenkasten te plaatsen om een steentje bij te dragen. Waarbij in het recente verleden vleermuizen vaak nog gezien werden als vies en eng merken we nu ook hier veranderingen ten aanzien van minder “aaibare “soorten die er toe doen. Wij geloven erin en vertrouwen er op dat we samen met onze inwoners, organisaties, bedrijven en verenigingen kunnen zorgen bijdragen aan herstel.
3. Ook in deze gemeente wordt elke ruimte die vrijkomt volgebouwd. Natuurinclusief bouwen is een doekje voor het bloeden wanneer dit ten koste gaat van bestaande biodiversiteit.	De belangen van nieuwe ontwikkelingen zijn vaak ook groot. Op dit moment heeft biodiversiteit daarin geen rol, buiten de geldende natuurwetgeving. Voor elke ontwikkeling willen we een biodiversiteitsscan gaan verlangen. Hierin wordt omschreven wat er nu aan biodiversiteit aanwezig is, hoe deze zoveel mogelijk te behouden en hoe te versterken. De vraag is niet óf een bijdrage mogelijk is, maar hoe. Een betegelde binnenplaats vervangen door twee natuurinclusieve huizen met tuinen draagt bijvoorbeeld al bij aan biodiversiteit. En door in andere gebieden ook biodiversiteitsherstel te stimuleren, willen we er in totaal op vooruit te gaan. In beschermde natuurgebieden die veel biodiversiteit herbergen, zoals Natura 2000 gebieden en het Gelders Natuurnetwerk, vindt geen woningbouw plaats, evenals in het buitengebied is de lijn om niet te bouwen.
4. Kan er een steentaks worden ingevoerd? In Dieren veranderen steeds meer tuinen in steen, ondanks Operatie Steenbreek. De woningbouw kan ook meer doen: nieuwe bewoners van huizen met tuinen verbieden om de tuin te bestraten.	Verstening van tuinen is een onderwerp waar we in onze voorlichting aandacht aan gaan geven. Daarnaast gaan we door met Operatie Steenbreek (zie blz 30) en ondersteunen we in dat kader inwoners die willen ontstenen en afkoppelen. We gaan ook we in gesprek met Vivare over mogelijkheden om verhittende verstening in tuinen te voorkomen en tuinen meer biodivers te maken. Zover wij weten is er landelijk nog geen succesvol ‘tegeltaks’-project. We volgen de ontwikkelingen, maar verwachten niet op korte termijn een werkbare tegeltaks.
5. Overal ligt zwerfafval, gemeente doet daar te weinig aan.	In 2021 is een onafhankelijke zwerfafvalmonitoring uitgevoerd. De

	algemene indruk is goed: in de meeste gevallen voldoen de meetlocaties aan het door ons minimaal gewenste B-niveau. Incidenteel ruimt de gemeente zelf op, maar we kiezen er als gemeente niet voor iedere dag een medewerker in iedere buurt rond te laten lopen. Dit is niet realistisch en onbetaalbaar. Gelukkig zijn er veel vrijwilligers die echt wat doen en zo iets betekenen voor de buurt en de natuur. Dit is een van de onderwerpen waar we in onze voorlichting over biodiversiteit en natuureducatie aandacht aan zullen geven, dit vergt een cultuurverandering.
6. De kapvergunningen moeten terug voor al die bomen in particuliere tuinen die nu bij bosjes sneuvelen. De huidige kapvergunning is bedacht omdat de gemeente minder werk wil maar is een ramp voor bomen, en dus voor de biodiversiteit. De achtertuinen in Dieren-Zuid staan vol met waardevolle bomen die niet gemeld zijn, omdat bewoners zich dan niet meer vrij voelen om de boom te kappen.	In 2009 heeft de raad besloten de kapvergunning op te heffen in het kader van deregulering. Tot die tijd werd 98% van de ingediende kapvergunningsaanvragen verleend. Alleen voor bomen op de Lijst Bijzondere Bomen is nu een kapvergunning nodig, ook leggen we vaak een herplantplicht op. Op de lijst staan 1.200 particuliere en 7.000 gemeentelijke bomen. De vraag is of het weer invoeren van een kapvergunning (vanaf een bepaalde diameter) leidt tot minder kap. Dit voorjaar is gewerkt aan een nieuwe versie van deze lijst, inwoners en belangenverenigingen hebben daaraan kunnen bijdragen door bomen in openbaar gebied en in tuinen aan te dragen voor deze lijst. Boomdeskundigen beoordelen vervolgens of deze met een aanwijzingsbesluit toegevoegd worden aan de lijst. Technologische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de toe- en afname van groen beter in de toekomst beter te monitoren is. Daar maken we al gebruik van via de *Groene Stad Challenge*. Mocht dit in de toekomst aanleiding geven tot een ander kapbeleid dan onderzoeken wij daarvoor dan de mogelijkheden.
7. De raad maakt ook keuzes die zeer negatief uitpakken voor biodiversiteit, bijvoorbeeld: voor de Megastal bij Middachten, tegen de afsluiting voor verkeer op de Posbank, de honden mogen blijven loslopen in de natuur op het Roosendaalseveld en de bomen zijn vogelvrij verklaard (op een klein lijstje speciale bomen na).	In ieder project of ontwikkeling moeten lastige keuzes gemaakt worden. Daarbij is er altijd sprake van afweging van verschillende belangen in ambitie en beleid. Dat is niet te voorkomen. Biodiversiteit werd in gebiedsontwikkelingsprojecten niet als volwaardig discipline meegenomen,

		dat gaan we nu wel doen. Het Biodiversiteitsplan kan niet gebruikt worden om al lopende ontwikkelingen tegen te gaan.
	8. Wat ik leuk vind is dat er vogelhokjes aan de huizen van de woningbouw worden opgehangen. Maar diezelfde woningbouw sloopt met regelmaat daken zonder ook maar enige rekening te houden met broedende mussen.	Ook woningcorporaties werken aan duurzaamheid. Onze ervaring is dat woningcorporaties goed rekening houden met het broedseizoen en wettelijk beschermde soorten. Vanuit de geldende natuur wet- en regelgeving is het nest van de huismus jaarrond beschermd. Een geïsoleerd huis is goed voor de energiebesparing maar slecht voor biodiversiteit (nestgelegenheid), dit is een landelijk probleem. O.a. door samen te werken aan een Soortenmanagementplan (zie blz. 21/22) willen we dit probleem aanpakken.
	9. Een voorbeeld over hoe de lijst bijzondere bomen volledig faalt; nog maar een paar jaar geleden is er in mijn straat een zeer beeldbepalende monumentale boom (Linde) gesloopt op verzoek van de bewoners. Hij stond op de lijst bijzondere bomen. De bewoners wilden een 'toekomstbestendiger boom'. Ze kregen nul tegenspraak en wij, de buren, geen inspraak. Ik merkte pas wat er ging gebeuren toen de zaag er al in stond. Nadat de boom gesloopt is hebben deze bewoners niets hergeplant, wat wel de afspraak was, maar het huis verkocht. We zijn nu drie jaar verder en de herplant moet nog gebeuren.	Voor uitsluitend bomen op de Lijst bijzondere bomen is een omgevingsvergunning noodzakelijk, deze lijst wordt eens per 4-5 jaar geactualiseerd. Bomen kunnen toegevoegd worden of van de lijst verwijderd. De door u genoemde zeer beeldbepalende monumentale linde, was naar de mening van de boomcontroleurs voor de Lijst bijzondere bomen niet monumentaal. Bewoners hadden deze boom door onvakkundig snoeien er niet fraaier op gemaakt. De bewoners hebben gevraagd om de boom van de lijst te halen zodat de voortuin opnieuw kon worden ingericht waarbij veel verharding plaats maakt voor meer groen en een nieuwe boom. Uw opmerking dat er geen inspraakprocedure is gevolgd is niet juist. De gemeente heeft zowel de conceptlijst bijzondere bomen als de definitieve Lijst bijzondere bomen gepubliceerd en vrijgegeven voor inspraak.
	10. Vanmiddag viel me op dat in het Carolinapark het blad werd weggeblazen. Dit is heel slecht voor de biodiversiteit. Het tuinpersoneel kent de basics van het natuurvriendelijk tuinieren niet.	Niet overal kan blad blijven liggen, maar daar waar het kan moeten we dat meer gaan doen. Deze zaken staan reeds beschreven in het biodiversiteitsplan op blz. 23: - We gaan meer blad laten liggen in de openbare ruimte ter bevordering van de biodiversiteit. - We gaan investeren in de opleiding van onze groenbeheerders en handhavers.

2	**zaaknummer 829317**	
	Ik ben bang dat de burgers zelf weinig actie zullen nemen om de biodiversiteit te vergroten.	Niet alle inwoners zullen vanzelf mee gaan doen. Maar, in onze gemeente wonen veel natuurgezinde inwoners, kijk bijvoorbeeld naar het aantal meldingen dat gedaan is via waarneming.nl. Enthousiasme voor natuur kan klein beginnen, bijvoorbeeld door het plaatsen van een insectenhotel, aanplant van een boom of insectenlokkende planting. Kleine stappen die kunnen leiden tot het enthousiasmeren van weer anderen: buurtgenoten, familie. We hebben een aantal natuurspeelplaatsen ingericht en ook met natuureducatie planten we zaadjes voor de toekomst. We merken ook dat inwoners steeds meer enthousiast zijn om bijvoorbeeld vogelkasten, vleermuizenkasten te plaatsen om een steentje bij te dragen. Waarbij in het recente verleden vleermuizen vaak nog gezien werden als vies en eng merken we nu ook hier veranderingen ten aanzien van minder “aaibare “soorten die er toe doen. Wij geloven erin en vertrouwen er op dat we samen met onze inwoners, organisaties, bedrijven en verenigingen kunnen zorgen voor herstel.
	Kan gemeente Rheden een 'tegeltaks' kan invoeren zoals de gemeente Altena in het verleden wilde en wat in Duitsland naar verluidt al is ingevoerd?	Zover wij weten is er landelijk nog geen succesvol ‘tegeltaks’-project. Voor nu is dit geen speerpunt. We volgen de ontwikkelingen, maar verwachten niet op korte termijn een werkbare tegeltaks. Verstening is een onderwerp waar we in onze voorlichting aandacht aan gaan geven. Daarnaast gaan we door met Operatie Steenbreek (zie blz 30) en ondersteunen we in dat kader inwoners die willen ontstenen en afkoppelen. Verder gaan we onder andere in gesprek met Vivare over mogelijkheden om verhittende verstening in tuinen te voorkomen en biodiverser te maken.
3	**zaaknummer 829321**	
	We moeten veel meer inzetten op oude heggen, zoals ze vroeger (150 jr geleden) werden geplaatst en onderhouden. Dat zijn de echte ecologische verbindingen.	Heggen zijn inderdaad belangrijke verbindingen en verblijfplaatsen voor biodiversiteit. In het Biodiversiteitsplan stonden ze nog niet apart benoemd, slechts als ‘verbindingen’, daarom voegen wij hierover informatie toe aan het plan. De laatste vijftien jaar hebben we al veel erfbeplantingen (waaronder heggen) gesubsidieerd. We zien mogelijkheden te werken aan

		het bevorderen van heggen in het Rhedense landschap door bij te dragen aan de bewustwording, initiatieven te ondersteunen en door het goede voorbeeld te geven op ons grondgebied.
4	**zaaknummer 829323**	
	Uiteraard ondersteunen wij als medebeheerders van de terreinen een beleid dat gericht is op biodiversiteit. Wel moeten we oppassen dat we integraliteit niet uit het oog verliezen, om te voorkomen dat verschillende beleidsvelden elkaar zo overlappen, dat projecten niet meer uitvoerbaar worden.	Fijn dat jullie het biodiversiteitsbeleid ondersteunen! Wij nemen daarbij dit aandachtspunt mee.
	1. Verzoek: bij het puntensysteem voor natuurinclusief bouwen ook rekening houden met hogere bouwkosten als gevolg van kwaliteitseisen vanuit landschap en vooral monumentenzorg. Beter een integraal eisenpakket dan alleen kijken naar de hoogte van de bouwsom.	Dit aandachtspunt nemen wij mee bij het voorbereiden van het puntensysteem voor natuurinclusief bouwen. Natuurinclusief bouwen betekent overigens niet per definitie dat een project duurder wordt. Door in het ontwerp van de nieuwbouw rekening te houden met biodiversiteit, kan dit makkelijk meegenomen worden. Bijvoorbeeld door in de daken ruimte te laten voor broedvogels en vleermuizen om te kunnen nestelen/ verblijven, en door het inpassen van bestaande ecologische waarden en “ecologisch slim” inrichten van de buitenruimte kan op een eenvoudige manier meerwaarde worden verkregen.
	2. Let op de zaadkeuze bij het stimuleren van faunaranden/ bloemrijke randen e.d. bij boeren. Vorig jaar waren prachtige bloeiende randen te zien die bestonden uit veredelde of exotenmengsels, dit had door zaadkeuze heel anders kunnen zijn.	Ook wij zien het belang van het gebruik van zo lokaal mogelijk gewonnen, inheems, biologisch zaaigoed. Waar wij invloed hebben (bijvoorbeeld door voorlichting, via een door ons verstrekte subsidie of op eigen terrein) zullen we dit stimuleren.
	3. Loslopende honden zijn een groot risico voor dieren, zowel ivm verstoring als predatie. Dit wordt nog altijd door publiek onderschat. Graag hier samen met BOA’s en terreineigenaren actief op handhaven en voorlichting geven aan inwoners.	We gaan dit onderzoeken en de financiële consequenties in beeld brengen, in 2024 nemen we hierover een besluit. Overlast door loslopende honden is een van de onderwerpen waar we in onze voorlichting over biodiversiteit aandacht aan geven.
5	**zaaknummer 829620**	
	Een mooi en compleet biodiversiteitsplan! Een plezier om te lezen.	Bedankt voor dit mooie compliment vanuit de Provincie!

	1. Blz 7 (aansluiting op andere partijen): De provincie Gelderland heeft inmiddels het Uitvoeringsprogramma Natuur[1]. Dit document uit 2019 is de opvolger van het Ambitiedocument Natuur. 2. Blz 18 (Initiatieven ondersteunen): De provincie heeft de subsidieregeling Inwonersinitiatieven voor biodiversiteit[2]. Via deze subsidieregeling kunnen inwoners en rechtspersonen subsidie aanvragen om maatregelen t.b.v. biodiversiteit te nemen. Ook kunnen groene verenigingen en stichtingen subsidie aanvragen om inwoners bij biodiversiteit te betrekken. 3. Blz 20 (natuurinclusief bouwen): wordt het bij ruimtelijke ontwikkelingen *verplicht* om een X aantal punten te halen, of wordt het een *vrijblijvend* puntensysteem zoals in Ede?	We hebben de tekst aangepast op deze recentere informatie. Gaat om subsidieprogramma s die buiten de gemeente om gaan lopen. Wij zijn op de hoogte van deze subsidieregeling en gaan die ook uitdragen. Daarnaast gaan we graag in overleg met de provincie om te komen tot een biodiversiteitsprogramma waarin alle subsidiabele projecten uit het uitvoeringsprogramma een plek krijgen. In plaats van losse subsidieaanvragen komen we gezamenlijk tot één (subsidieaanvraag in de vorm van een) programma. Het is onze intentie om een verplicht puntensysteem voor natuurinclusief bouwen te borgen via de Omgevingswet. Ook gemeente Ede wil dit via de Omgevingswet doen.
6	**zaaknummer 829316**	
	Wij wonen in de Prinses Irenelaan 30 en hebben samen met de achterburen (Prinses Beatrixlaan) in Dieren een voorstel gedaan om een deel van een grasveldje (gemeente) in te zaaien met een wilde bloemenmengsel. In overleg is besloten dit te doen als in de buurt rioleringswerkzaamheden uitgevoerd worden. Positief verrast door de welwillende medewerking.	Dank u wel! We gaan graag door met de ondersteuning van dit soort initiatieven!
7	**zaaknummer 829318**	
	Met veel plezier de biodiversiteitsnota doorgenomen en mijn algemene conclusie is erg positief. Fijn dat dit onderwerp van belang is in Rheden. 1. Graag meer aandacht voor de rol van ondernemingen en verenigingen (bijvoorbeeld bedrijfspanden en sportaccommodaties).	Hartelijk dank! Ons aanbod initiatieven te ondersteunen is open voor iedereen: inwoners, verenigingen en ondernemingen (zie blz. 18). Ook het beheer van onze sportaccommodaties gaan we mee aan de slag.

	2. Hoe zorgt de gemeente ervoor dat er een "eerlijke" verdeling gaat plaatsvinden, waardoor er geen biodiverse clusters ontstaan (doordat hogeropgeleiden/ mensen met een hoger inkomen de weg naar subsidies en initiatieven sneller weten te vinden), maar heel gemeente Rheden biodiverser wordt?	We richten ons op iedereen: waar inwoners iets willen doen voor biodiversiteit ondersteunen wij dit. Daarnaast werken we samen met Woningbouwvereniging Vivare en grijpen kansen waar het onze eigen ruimtelijke projecten betreft. Betreft een goed punt wat u inbrengt, meer aandacht voor ook gebiedsgericht te werk gaan, en inzetten / stimuleren daar waar weinig biodiversiteit is.
8	**zaaknummer 829320**	
	1. In de 30 jaar dat ik in deze woning woon heb ik de wijk zien veranderen van groene oase tot versteende omgeving. De gemeente kan hier het goede voorbeeld geven. Operatie Steenbreek begon goed, maar helaas heeft het niet genoeg resultaat. Ook Vivare kan hierbij helpen door mensen die geen tuin willen een flat aan te bieden.	Verstening is een onderwerp waar we in onze voorlichting aandacht aan gaan geven. Daarnaast gaan we door met Operatie Steenbreek (zie blz 30) en ondersteunen we in dat kader inwoners die willen ontstenen en afkoppelen. Verder gaan we onder andere in gesprek met Vivare over mogelijkheden om verhittende verstening in tuinen te voorkomen en biodiverser te maken.
	2. Het plantsoen voor het huis had ik ingezaaid met bloemen die insecten aan trekken, maar alles werd eruit gehaald.	Wat betreft het plantsoen waar u insectenbloemen had ingezaaid heeft een van onze medewerkers inmiddels contact met u opgenomen. We ondersteunen uw initiatief graag, maar moeten dit wel in ons beheer aanpassen, zodat uw inspanning niet opnieuw teniet gedaan wordt. Ook is het van belang om de buurt te informeren over dit soort veranderingen.
	3. Over bomen: gebruik verschillende soorten door elkaar en laat ze groter groeien. Stop met bomen kappen omdat mensen er last van hebben.	Al enige tijd werken we aan een gevarieerder bomenbestand. Ook in laanverband kiezen we vaker voor variatie (met uitzondering van cultuurhistorische lanen). We streven ook naar zo oud mogelijke bomen, deze dragen het meest bij aan biodiversiteit, maar ook bijvoorbeeld aan verkoeling en CO_2 opslag. Kapvergunningen voor bomen op de Lijst bijzondere bomen verlenen we niet zomaar, daar moet een goede onderbouwing voor zijn.
	4. Meer en hoog groen zorgt voor meer broedgelegenheden voor vogels en voor verkoeling van de aarde in de zomer. Er is minder wateroverlast als water de grond te trekt.	We gaan werken aan gevarieerder groen, zeker waar het mogelijke verbindingszones tussen de natuurrijke gebieden betreft. Ook binnen de dorpen.
	5. Doe ook iets aan de katten, want die doen meer schade aan de natuur	Dit is een van de onderwerpen waar we in onze voorlichting over

	dan de meeste mensen weten. 6. Minder verlichting zorgt voor meer nachtinsecten.	biodiversiteit aandacht aan geven. Zie blz. 31: bij ieder verlichtingsproject bekijken we hoe de effecten van verlichting op de omgeving verminderd kunnen worden.
9	**zaaknummer 829322**	
	1. Zou het niet mogelijk zijn om op veel plaatsen biodynamisch te werken? 2. De opleiding van de Warmonderhof is een prachtige opleiding, waarom werken de groene scholen (Velp) niet samen met deze opleiding in Dronten?	Biologisch dynamische landbouw is inderdaad een mooie invulling van natuurinclusieve landbouw, wat we willen stimuleren in onze gemeente. De invulling van het groene onderwijs in onze gemeente is een keuze van de scholen (Aeres, Yuverta, Van Hall Larenstein) zelf. We werken graag samen met de groene opleidingen, zoals ook beschreven op blz. 18.
10	**zaaknummer 829325**	
	1. Biodiversiteit klinkt mooi maar wat levert het op, volgens een artikel laatst in de Gelderlander mag je blij zijn als het 0% is. Zelf ben ik een positief mens, maar in biodiversiteit zie ik toch het meeste min punten. 2. Op af en toe gemaaid gras blijven grote hompen gras achter, vies geel en rottend. Kinderen mogen er niet meer spelen, want ze zitten onder het gras als ze thuis komen. In de huiskamer kom je het ook regelmatig tegen. 3. Een aantal hondenbezitters laat de hond loslopen en zoals vele anderen ruimen ze de poep niet op. Vorig jaar is onze pup overleden na contact met besmette poep. De hondenpoep is slecht voor de biodiversiteit en moet vermeden worden.	Een evenwichtige biodiversiteit is juist van groot belang! Ons voortbestaan hangt er van af: heel concreet kan landbouw alleen produceren met behulp van bestuivende insecten. Zonder vogels en vleermuizen zou het ook in Rheden zoemen van de muggen, met alle gevolgen van dien. Bomen zorgen voor verkoeling in een hete zomer. Zo zijn er legio voorbeelden van hoe planten en dieren noodzakelijk zijn voor een leefbare wereld. Gazongras dat we wekelijks maaien ruimen we niet op, het gaat om kort afgemaaid gras dat snel verteerd. Op andere plekken (bijvoorbeeld bloemrijk gazon en bermen) waar minder vaak gemaaid wordt halen we het maaisel weg. Wat gras aan je schoenen of kleding vinden wij geen onoverkomelijk probleem, dit ‘nadeel’ weegt ons inziens niet op tegen de gezondheidsvoordelen van het buitenspelen en wandelen. Het beeld van grote hompen gras herkennen wij niet, u kunt dit dan melden bij de gemeente. Hondenpoep is inderdaad een vervelend probleem en draagt negatief bij aan biodiversiteit. Dit is een groot probleem in alle gemeenten. In gemeente Rheden geldt een opruimplicht en op de losloopgebieden na moeten honden aangelijnd zijn. We faciliteren dit via de zakjesdispensers en

		afvalbakken. Wat vreselijk dat uw pup overleden is als gevolg van het niet opruimen van hondenpoep! Veel eigenaren zien niet dat dit een mogelijk gevolg is van hun handelen. Hondenpoep is een van de speerpunten waar we in onze voorlichting over biodiversiteit aandacht aan zullen geven. Eigenaren kunnen zelf veel doen om de impact van hun huisdier op biodiversiteit te verkleinen.
	4. Het tuintje vergt meer onderhoud, er komen steeds meer wilde planten voor. Oplossing: tuintje opdoeken en tegels in een cementbed neerleggen, waterton van de afvoer weg en deze weer in het riool lozen.	Een tuintje met wilde planten is juist goed voor de biodiversiteit: de insecten die van nature bij ons voorkomen maken hier gebruik van. Een groene tuin en water afkoppelen van het riool dragen bij aan een fijner leefklimaat en gezondheid voor uzelf, doordat de temperatuur in de tuin en in huis in de zomer lager is. Vogels vangen de insecten waar u last van heeft, egels vangen de slakken in de tuin.
11	**zaaknummer 829326**	
	De langetermijnvisie vind ik mooi, maar het concrete pad naar het einddoel vind ik nog niet concreet genoeg. Ik denk dat je niet moet wachten tot 2023, maar dat je meteen nu al stappen in de goede richting kunt zetten. En dat hoeft niet eens veel te kosten.	We starten direct wanneer de raad instemt met dit plan. De looptijd van het plan is tot 2032.
	1. In de nota staat een mooi doel om uiteindelijk 50% minder te maaien. Waarom slechts 50% en waarom niet nu starten?	In 2020 zijn we al gestart met ca. 5.000 m² minder maaien, inmiddels is dat ca. 10.000 m². We hebben de ambitie om dat te laten uitgroeien naar ca. 250.000 m² bloemrijk gazon. Voor veel inwoners is minder maaien niet vanzelfsprekend: zij ervaren dit als rommelig en achterstallig onderhoud. Daarom is goede communicatie hierover en wennen aan het nieuwe beeld van belang.
	2. Ook minder harken, schoffelen en bladblazen. De openbare ruimte wordt steeds droger en voedselarmer. Het is ongezond voor mens en dier, en het ziet er ook saai en verpieterd uit.	We willen hier wat aan doen door o.a. minder blad te blazen en onze groenbeheerders bij te scholen over natuurlijker groenbeheer (zie bladzijde 23).
12	**zaaknummer 829616**	
	In het plan ontbreken middelen en stimuleringen om groen bij particulieren te behouden en verdere verslechtering tegen te gaan, zoals:	Het biodiversiteitsplan gaat ook inzetten op bewustwording, communicatie en bewonersinitiatieven ondersteunen.

	1. Herinvoering van kapvergunningplicht en/of herplantplicht. 2. Dit plan moet ook "omgevingswetproof" zijn om ook na 1-1-2023 de biodiversiteit te kunnen borgen. 3. Een stimulering voor particulieren door als gemeente kosteloos bomen en struiken aan te bieden die particulieren in hun tuin kunnen planten.	In 2009 heeft de raad besloten de kapvergunning op te heffen in het kader van deregulering. Tot die tijd werd 98% van de ingediende kapvergunningsaanvragen verleend. Alleen voor bomen op de Lijst Bijzondere Bomen is nu een kapvergunning nodig, ook leggen we vaak een herplantplicht op. Op de lijst staan 1.200 particuliere en 7.000 gemeentelijke bomen. De vraag is of het weer invoeren van een kapvergunning (vanaf een bepaalde diameter) leidt tot minder kap. Technologische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de toe- en afname van groen beter in de toekomst beter te monitoren is. Daar maken we al gebruik van via de *Groene Stad Challenge*. Mocht dit in de toekomst aanleiding geven tot een ander kapbeleid dan onderzoeken wij daarvoor dan de mogelijkheden. Het Biodiversiteitsplan is één van de bouwstenen van de Omgevingsvisie (een instrument van de Omgevingswet). Via Operatie Steenbreek is het al vier jaar mogelijk om buurt- of straatgericht (dus niet aan individuele inwoners maar aan groepen inwoners) tuinen te vergroenen. Ook via Ik buurt mee! Vinden vergroeningsprojecten plaats. En: dit Biodiversiteitsplan biedt ook mogelijkheden.
13	**zaaknummer 829617**	
	Onze welgemeende complimenten dat de gemeente Rheden met deze nota de zorg voor de biodiversiteit de aandacht geeft die nodig is om de teruggang te stoppen en herstel waar mogelijk in gang te zetten. Dit getuigt van visie en durf. Wij willen graag ons in blijven zetten voor een zo groot mogelijk draagvlak en effect bij de uitvoering van de plannen. 1. Hoe gaat u komen tot een afwegingskader voor gebiedsontwikkeling waarin verschillende aspecten (klimaatverandering, stikstof, verdroging en biodiversiteitsverlies) worden gewogen, zodat de gemeente Rheden	Dank u wel, ook voor de bijdrage van de werkgroep Duurzame Veluwezoom in het voortraject. We zien uit naar onze samenwerking in de uitvoering! Dit is het eerste beleidsplan met biodiversiteit als onderwerp: de raad heeft in juni 2021 unaniem gekozen voor een hoge ambitie op dit gebied. In ieder project of ontwikkeling moeten lastige keuzes gemaakt worden. Daarbij is er

een plaats wordt waar mens, dier en plant zich gezond en veilig kunnen ontwikkelen?	altijd sprake van afweging van verschillende belangen in ambitie en beleid. Dat is niet te voorkomen. Biodiversiteit werd in gebiedsontwikkelingsprojecten niet als volwaardig discipline meegenomen, dat gaan we nu wel doen. Het Biodiversiteitsplan kan niet gebruikt worden om al lopende ontwikkelingen tegen te gaan.
2. In uw nota wordt niet benoemd wat de oorzaken zijn van het verlies aan biodiversiteit. De biodiversiteit wordt volgens de meest gangbare definitie bedreigd door één van de volgende 6 V's: Vermesting, Verzuring, Verontreiniging, Verdroging, Versnippering, Verstoring. Wilt u deze oorzaken in de nota benoemen en deze oorzaken expliciet betrekken bij de verdere uitwerking en aanpak van het biodiversiteitsprobleem, zoals de biodiversiteitskaarten?	We hebben ervoor gekozen om in de nota de oorzaken zoals beschreven door 'Samen voor biodiversiteit' (zie blz. 9) op te nemen. Daarnaast hebben we op blz. 9 en 10 ook in de tekst de oorzaken van de achteruitgang beschreven. Ook in de biodiversiteitskaarten is aandacht besteed aan de voor dat deelgebied specifieke oorzaken van biodiversiteitsverlies.
3. Kunt u aangeven hoe de natuurgebieden op de agenda staan ten opzichte van de biodiversiteit, wat de effecten van de politieke besluitvorming is (geweest) op de biodiversiteit in deze gebieden en de onderwerpen waar gedurende de looptijd van de nota naar verwachting nog besluitvorming over zal optreden en hoe bij de afweging het beste biodiversiteit kan worden meegewogen.	Biodiversiteit staat hoog op de agenda in de natuurgebieden gelegen in onze gemeente. Deze zijn nagenoeg allen in eigendom en beheer bij natuur beherende organisaties. In onze eigen gebieden gelden vanuit Natura 2000 al de hoogste inspanningen om natuur/ biodiversiteitsdoelen te halen. Het beschermen van de natuur en werken we aan het vergroten van de biodiversiteit is een van de belangrijkste taken van Provincie Gelderland. In de natuurterreinen is de Provincie dan ook aan zet gezamenlijk met andere overheden en de natuurorganisaties. We zijn al lange tijd nauw betrokken, bezig met uitvoering en haken aan bij herstelprogramma' s op de Veluwe, recreatiezonering, Gelderse Maatregelen stikstof etc. Aangezien hier al de hoogste natuurdoelen gelden , hebben we met het biodiversiteitsplan hier dan ook geen extra invloed op. De natuur beherende organisaties, zoals Natuurmonumenten, hebben in het participatietraject aangegeven het belangrijk te vinden juist de schakels, verbindingen tussen de Veluwe en Uiterwaarden van de IJssel te herstellen, daar zetten we met het biodiversiteitsplan op in. We kunnen geen voorschot nemen op toekomstige projecten. In ieder proces vindt een integrale afweging plaats. Biodiversiteit krijgt daarin met deze aanpak een volwaardige plek, en het thema goed onder de aandacht

	wordt gebracht. Het Biodiversiteitsplan kan niet gebruikt worden om al lopende ontwikkelingen tegen te gaan.
4. Wij verzoeken u om in deze nota ook expliciet aandacht te besteden aan de bedreigingen van de biodiversiteit in onze natuurgebieden en de oplossingen waar de gemeente vanuit haar bevoegdheden en activiteiten direct of indirect een oplossing kan bieden?	Zie daarvoor ook punt 3. Wij werken al nauw samen met andere overheden aan herstel en behoud van biodiversiteit in onze natuurgebieden. Dit beleidsplan is gericht op het hebben van een zo groot mogelijke positieve impact op biodiversiteit buiten de dingen die we al doen.
3. Meepraten en meebeslissen betekent vaak ook meesturen op hoe de financiële middelen worden ingezet. Dit vraagt een actieve inzet en betrokkenheid, waardoor andere overheidslagen optimaal kunnen bijgedragen aan de oplossing van de biodiversiteitsproblemen in Rheden. Hoe ziet gemeente Rheden haar rol ten opzichte van andere overheden bij de integrale aanpak van het biodiversiteitsprobleem en de ander grote opgaven (stikstof, verdroging, landbouwtransitie)?	Wij volgen daarin de andere overheden en bekijken welke mogelijkheden dit biedt binnen ons grondgebied.
4. Kunt u aangeven hoe deze nota bijdraagt een grotere aandacht van regio, provincie en Rijk voor de opgaven waar gemeente Rheden voor staat bij de integrale aanpak van het biodiversiteitsprobleem?	Provincie Gelderland heeft positief gereageerd op dit Biodiversiteitsplan en ziet verschillende subsidiemogelijkheden. We gaan op zoek gaan naar samenwerkingsmogelijkheden met onze buurgemeenten, bijvoorbeeld wat betreft de bewustwording rondom biodiversiteit. Ook onze deelname aan Groene Metropoolregio (Groen-Blauw Raamwerk) kan bijdragen aan een integrale aanpak.
5. In hoofdstuk 3 worden de aanpak en de partners beschreven. Het effect van een activiteit op welk onderdeel van de biodiversiteit is niet duidelijk of toetsbaar. Wij stellen voor met de samenwerkingspartners per activiteit of actie te bepalen of er een indicatorsoort is, waaraan het effect van de actie/activiteit is te meten. Wij willen hierover graag verder met u meedenken.	De wijze van evalueren van activiteiten is iets dat na vaststelling van dit plan verdere uitwerking zal krijgen in samenwerking met deze partners. Dit willen we pragmatisch oppakken, waarbij wordt ingezet op maatregelen. Resultaten meten we op basis van wat er is gerealiseerd, we willen het beschikbare geld niet besteden aan monitoringsmaatregelen/ onderzoekskosten.
6. Wij waarderen het dat communicatie over het thema biodiversiteit een prominente plek heeft in deze nota. In de nota is het doel omschreven als: “iedere burger is doordrongen van de noodzaak van biodiversiteit en	We willen informatie over biodiversiteit beschikbaar maken voor alle inwoners. In het biodiversiteitsplan is nog geen communicatiedoel gedefinieerd, maar is wel een algemene wens over het gewenste resultaat

	de integrale aanpak." Dit is niet realistisch. Wij stellen voor om bij de uitwerking van het plan van aanpak de doelen expliciet te maken, in samenwerking met de communicatiepartners.	geformuleerd. We zijn het met u eens dat "iedereen in onze gemeente doordringen van de noodzaak van biodiversiteit" (blz. 17) geen concreet haalbaar doel is. Bij de uitwerking van het communicatieplan gaan we graag met u op zoek naar realistische doelstellingen.
7.	Wij verzoeken om naast een opsomming van de activiteiten (blz 17) hieraan ook een kwalitatieve beschrijving toe te voegen en om dit vervolgens mee te wegen bij de oplossingen en de benodigde inzet van gemeente Rheden.	De genoemde activiteiten (blz. 17) zijn voorbeelden. Na vaststelling van het Biodiversiteitsplan gaan we graag met uw vereniging en andere organisaties in gesprek over de activiteiten. Benodigde inzet (van zowel vrijwilligers als gemeente), meetbare effecten en kwaliteit zijn daarbij aandachtspunten.
8.	Kunt u in de nota aangeven wat het doel is van samenwerkingen met andere organisaties. Waar zitten de uitdagingen en prioriteiten (wat zijn de doelen)? Wat vraagt dit aan capaciteit van de gemeente? Stel samen realistische doelen, maak heldere afspraken en faciliteer daar waar nodig.	Na het vaststellen van het Biodiversiteitsplan en het verkrijgen van subsidie uitbreiding van capaciteit, gaan we de samenwerkingen met organisaties die willen meehelpen aan behoud en herstel van biodiversiteit in onze gemeente graag aan. De concretisering hiervan is maatwerk.
9.	De verstoring van de biodiversiteit vindt plaats door de mens en haar handelen: bijvoorbeeld door recreatie en honden buiten paden. Als de biodiversiteit echt geholpen kan worden, dan is het wel via een uitbreiding van de handhavingscapaciteit. Wilt u in de nota expliciet aangeven welke rol u ziet voor de Groene Boa's en hoe u de hiervoor benodigde capaciteit in wil gaan zetten.	We gaan dit onderzoeken en de financiële consequenties in beeld brengen, in 2024 nemen we hierover een besluit. Overlast door loslopende honden is een van de onderwerpen waar we in onze voorlichting over biodiversiteit aandacht aan geven.
10.	Wat is de visie van de gemeente Rheden ten aanzien van de biodiversiteit bij hondenlosloopgebieden en hoe wilt u de verdere verstoring en aantasting van de biodiversiteit in deze gebieden verminderen en reguleren?	Er zijn enkele losloopgebieden in onze gemeente. Wij hebben geen expliciete visie op hondenlosloopgebieden. Bij toekomstige ontwikkelingen wordt biodiversiteit meegenomen. Vanuit biodiversiteit bezien is met name het hondenlosloopgebied op het Rozendaalse veld een ongewenst fenomeen. Voor onze inwoners is dit ook een belangrijke voorziening. Het waar mogelijk verminderen van de verstoring heeft onze aandacht. Maar: het is een politieke keuze om het hondenlosloopgebied open te houden.
11.	De kans is echter levensgroot dat door de focus op de details, het grote plaatje verdwijnt en dus ook de aandacht voor de achterliggende problemen (zoals: de grondwateronttrekking ten behoeve van de	Ook wij zijn bezorgd over de invloed van deze kernproblemen op de biodiversiteit. Veel van deze problemen, zoals stikstofdepositie, ontstaan buiten onze invloedsfeer. Waar mogelijk nemen wij onze rol als gemeente.

	drinkwatervoorziening en industrie; de verdroging van de Veluwezoom door het relatief grote percentage aan naaldhout; de vermesting en verzuring van de heide en schrale graslanden door de stikstofdepositie; de verstoring van flora en fauna door de toenemende recreatiedruk). De kernproblemen: landbouwtransitie, klimaatverandering, mobiliteit en integrale gebiedsontwikkeling. Vraagstukken die in gezamenlijkheid met de andere bestuurslagen integraal moeten worden aangepakt en uitgevoerd. En die moeten worden ondersteund door de burger die zich bewust is geworden dat de grenzen zijn bereikt en dat verandering nodig is om ook onze volgende generaties gezond en veilig te kunnen laten wonen in gemeente Rheden. Dit vraagt om een inclusieve visie en een (pro)actieve rol en inzet van de gemeente.	Door aan te haken in projecten en gebiedsprocessen en bijvoorbeeld door communicatie kunnen we bijdragen aan bewustwording van het belang van behoud van biodiversiteit.
14	**zaaknummer 829619**	
	1. Gaat er een budget komen om lokale initiatiefgroepen op het gebied van biodiversiteit, te ondersteunen in de vorm van b.v. gemeentelijke subsidie (zoals in Brummen)?	We financieren geen organisaties, maar we stellen budget beschikbaar voor initiatieven en projecten van bewoners, ondernemers en verenigingen op het gebied van het verbeteren van de biodiversiteit in gemeente Rheden.
	2. Het belang van biologisch zaaigoed, bloembollen, planten, struiken en bomen komt nergens in het plan naar voren. Terwijl dit voor de overleving van dieren enorm belangrijk is.	Inderdaad. We streven naar zoveel mogelijk inheems, zo lokaal mogelijk én biologisch zaai- en plantgoed.
	3. Het plaatsen van insectenhotels en/of bijenhotels wordt nergens vermeld in het bd-plan, wel b.v. vogelhuisjes en nestkasten.	We voegen dit toe als voorbeeld van een voorziening voor biodiversiteit.
	4. Het stimuleren en handhaven van het opruimen van hondendrollen. Eventueel aanleggen van speciale hondenuitlaatplekken. Plaatsing van meer afvalbakken en dispensers met biologisch afbreekbare hondenpoepzakken.	Hondenpoep draagt inderdaad negatief bij aan biodiversiteit. In gemeente Rheden geldt een opruimplicht en op de losloopgebieden na moeten honden aangelijnd zijn. Hondenpoep is een van de speerpunten waar we in onze voorlichting over biodiversiteit aandacht aan zullen geven. Eigenaren kunnen zelf veel doen om de impact van hun huisdier op biodiversiteit te verkleinen.
	5. Graag meer aandacht voor ringslangen. Bijvoorbeeld: voorlichting, broeihopen en poelen aanleggen, enz.	De ringslang is inderdaad een soort die in onze gemeente voorkomt en die extra bescherming nodig heeft. Op bladzijde 16 geven we in de kantlijn kort

		aandacht aan de ringslang. Hoe we de ringslang concreet gaan helpen: we koppelen flora- en faunagegevens aan ons beheer, zodat we rekening kunnen houden met specifieke soorten. Ook in projecten is in de toekomst meer aandacht voor biodiversiteit en soort-specifieke maatregelen.
	6. Kan de 'Lijst bijzondere bomen' worden geschrapt zodat weer voor elke boom met een bepaalde diameter een kapvergunning aangevraagd moet worden?	In 2009 heeft de raad besloten de kapvergunning op te heffen in het kader van deregulering. Tot die tijd werd 98% van de ingediende kapvergunningsaanvragen verleend. Alleen voor bomen op de Lijst Bijzondere Bomen is nu een kapvergunning nodig, ook leggen we vaak een herplantplicht op. Op de lijst staan 1.200 particuliere en 7.000 gemeentelijke bomen. De vraag is of het weer invoeren van een kapvergunning (vanaf een bepaalde diameter) leidt tot minder kap. Technologische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de toe- en afname van groen beter in de toekomst beter te monitoren is. Daar maken we al gebruik van via de *Groene Stad Challenge*. Mocht dit in de toekomst aanleiding geven tot een ander kapbeleid dan onderzoeken wij daarvoor dan de mogelijkheden.
	7. Daar waar het kan takkenrillen maken voor de insecten, vogels en kleine zoogdieren.	Dit vindt al plaats in het openbaar groen, bijvoorbeeld in de buurtbosjes. Maar: dit kan zeker nog uitgebreid worden. Zie ook bij aanpassingen in beheer (blz. 23) of door inwoners geadopteerd groen (blz 30).
	8. Sterk(er) inzetten op het terugdringen van de versteningsgraad in particuliere tuinen (gemiddelde verstening in Nederland is 64%).	Verstening is een onderwerp waar we in onze voorlichting aandacht aan gaan geven. Daarnaast gaan we door met Operatie Steenbreek (zie blz 30) en ondersteunen we in dat kader inwoners die willen ontstenen en afkoppelen. Verder gaan we onder andere in gesprek met Vivare over mogelijkheden om verhittende verstening in tuinen te voorkomen en biodiverser te maken. Zover wij weten is er landelijk nog geen succesvol 'tegeltaks'-project. Voor nu is dit geen speerpunt. We volgen de ontwikkelingen, maar verwachten niet op korte termijn een werkbare tegeltaks.

15	**zaaknummer 829673**	
	Fijn, dat er aandacht is voor biodiversiteit in de gemeente Rheden. Goed dat het zo meer onder de aandacht komt. Het plan is voor mij wel te algemeen om echt op te kunnen reageren. Ik begrijp wel, dat er meer mensen bereikt worden op deze manier. En het is belangrijk, dat inwoners er in mee kunnen gaan. Mijn zorg is o.a. dat de aandacht uitgaat naar kleinere 'verbetermaatregelen', zoals nestkastjes of een bijenlint, terwijl deze weinig zin hebben wanneer aan bijvoorbeeld de negatieve effecten op biodiversiteit door de landbouw niets verandert. Een voorbeeld is de komst van de megastal in Ellecom (ook nog op een kwetsbare plaats), hoe wil de gemeente dit aanpakken?	We werken 10 jaar aan de uitvoering van het Biodiversiteitsplan (2022-2032), daarom is het belangrijk dat er voldoende ruimte is om aan thema's die op in de toekomst spelen te kunnen werken. Als gemeente hebben we beperkte invloed op de grote thema's die biodiversiteit bedreigen. Natuurinclusieve landbouw is voor biodiversiteit inderdaad van groot belang. Op verschillende niveaus wordt aan boeren getrokken om te schakelen naar minder belastende landbouw. Op dit moment is voor ons nog niet duidelijk hoe we daaraan als gemeente kunnen bijdragen vanuit het vakgebied biodiversiteit. Voor de omvorming naar natuurinclusieve landbouw.
16	**zaaknummer 829674**	
	1. Het document heet 'plan' en komt over als een 'beleidsvoornemen'. Er is nog nergens gekwantificeerd, hoeveel de kosten zullen zijn, en waar dekking wordt gevonden. Welke ruimte gaat het collegeakkoord bieden voor nieuw biodiversiteitsbeleid? 2. Suggestie: zo vroeg mogelijk binnen de vierjaars evaluatietermijn ervaringen en kosten/dekking van deze instrumenten kwantificeren en op haalbaarheid testen. 3. Hoeveel inwoners vindt de gemeente wenselijk? Hoeveel ruimte zal er voor woningen/ (auto)mobiliteit/ energiewinning nodig zijn? Wat gaan we doen als binnen enkele decennia een klimaatmigratie uit laaggelegen delen van ons land op gang komt? De context en vragen van consequenties van bevolkingsdruk zouden gemeenten misschien juist vanwege de omissies en lacunes door centrale en provinciale overheid, wél dienen te formuleren.	Het is een beleidsnota en de kosten en subsidiemogelijkheden voor het uitvoeringsprogramma worden in het raadsvoorstel toegelicht. De gemeenteraad heeft unaniem gekozen voor een hoge ambitie. De uitvoeringsagenda bevat een eerste uitwerking van de maatregelen voor de komende vier jaar. Voor het verstrijken van deze vier jaar wordt de raad geïnformeerd middels een evaluatie, met een voorstel voor een uitvoeringsagenda voor de aansluitende periode. Hier is in het kader van het biodiversiteitsplan geen antwoord op te geven.

4. Ga minder ingrijpend te werk, versleep minder, vermijd transport waar dat kan, en laat dingen ná waar dat verantwoord kan. Minder maaien van openbare gazons is een goede en zichtbare aanzet daartoe. Tijd en middelen die vrijvallen investeren in kwaliteit van ecologische heroriëntatie van medewerkers. Dit ook doortrekken naar maaibeleid van wooncorporatie.	Zoals al beschreven gaan we inderdaad met minder maaien en de opleiding van medewerkers aan de slag. Minder maaien betekent niet per definitie lagere beheerkosten, door bijvoorbeeld inzet van andere machines en afvoer van maaisel. We gaan in overleg met Vivare over allerlei zaken op het gebied van biodiversiteit en nemen dit ook mee.
5. Minder rigoureus opkronen van volgroeide, stabiele en gezonde bomen als de boomconditie dat niet vereist, de veiligheid van de omgeving niet in het geding is, en de habitus van de boom is gebaat met een natuurlijker vorming en uitgroei van de kroon.	Daar waar mogelijk, met name in parken, kronen we bomen minder op.
6. Minder rigoreus ingrijpen in groenperken, bloemstroken, onder perken met opgaande struiken bv. hazelaar, vlier en roosachtigen.	In ons beheer houden we al rekening door bijvoorbeeld minder en gefaseerd te maaien in onze natuurlijke wadi's en in de kruiden onder heesters. We staan open voor andere suggesties, want we willen meer biodiversiteit in de openbare ruimte.
7. Bij inplanten van zgn. prairievakken, heesters en bloembollen (Ikbuurtmee!) gebruik maken van chemievrij opgekweekt plantgoed, zaaizaad en bollen.	Zoals beschreven kiezen we bij inrichting voor een zo groot mogelijke variatie aan inheemse beplantingssoorten en nestgelegenheid, en ook zoveel mogelijk biologisch.
8. Monitoren ecologische impact van paardenhouderij in de gemeente. In de gemeente is een verschuiving te zien naar hobbydieren, o.a. rij- en wedstrijdpaarden. Deze toename heeft impact op directe omgeving (diverse inheemse soorten bomen en struiken zijn ongewenst; extra voorzieningen (bak, manege, stallen); residuen van medicijnen beïnvloeden het milieu).	De mogelijke impact op biodiversiteit van paardenhouderijen in onze gemeente is vanuit het Biodiversiteitsplan geen speerpunt.
9. Hoe wil de gemeente probleemonkruiden als akkerdistel en viltige braam (zoals in Velp zuidoost en de Beemd) voorkomen? Suggesties: - Fytosanitatie (grondkerende en (klepel)maaimachines reinigen na de inzet, zodat op volgende locaties geen ongewenste zaden worden ingesleept).	Met het natuurlijker groenbeheer, waarbij minder frequent gemaaid wordt, kunnen soorten de kans krijgen zich uit te breiden. Als dit leidt tot ongewenste ontwikkelingen dan moeten we daar in ons beheer op inspelen. Een soort als akkerdistel draagt juist ook zeker bij aan biodiversiteit. Het voorkomen van verspreiding van invasieve exoten heeft in ons huidige

	- Kiezen voor ander beheer waarin de middenlaag en bovenste laag struiken meer ruimte krijgen om uit te groeien.	beheer ook al de aandacht. Onder struiken of heestervakken wordt niet geklepeld, daar wordt selectief gemaaid met de bosmaaier.
	10. Onder het bedrijfsleven in de gemeente wordt alleen de agrarische sector uitgelicht. Wat is de rol, betrokkenheid en inzet van alle andere bedrijven(categorieën) in Rheden?	We richten ons op alle inwoners, inclusief organisaties en bedrijven. Wij willen initiatieven ondersteunen. Op blz 18 hebben we bedrijfsterreinen ook als aandachtsgebied benoemd, met als voorbeeld het realiseren van vogelvriendelijke daken.
	11. Bedrijfsactiviteiten, logistiek, transport en opslag hebben effecten op biodiversiteit. Komt voor monitoring van deze effecten vanuit biodiversiteit extra financiering beschikbaar?	De mogelijke impact op biodiversiteit door bedrijfsactiviteiten van derden in onze gemeente is vanuit het Biodiversiteitsplan geen speerpunt.
	12. Is het mogelijk omwonenden van wooncomplexen actief te betrekken bij het SMP onderzoek: in de uitvoering/ waarneming/ monitoring of presentatie van uitkomsten?	Dat is zeker een goed idee, deze suggestie nemen we mee bij de uitwerking.
	13. Is het Bomenbeheerplan 2022-2032 openbaar? Waar haakt het Bomenbeheerplan in op het Biodiversiteitsplan?	Het bomenplan is in concept gereed, maar vanwege drukte op de raadsagenda is besloten om te kijken naar aansluiting bij de omgevingsvisie. Een koerswijziging ten opzichte van het Bomenbeleidsplan (2005) is dat er meer aandacht voor is voor variatie in aanplant (ook extra voor de biodiversiteit), het streven naar zo oud mogelijke bomen en de aanplant van bomen
	14. De gemarkeerde hyperlinks in de tekst van de pdf download zijn niet interactief. Een laatste tekstredactie was op zijn plaats geweest i.v.m. type- en taalfouten.	Dit is inderdaad niet zoals bedoeld – in de definitieve versie repareren we dit.
17	**zaaknummer 829675**	
	Het Biodiversiteitsplan 2022-2032 is een indrukwekkend plan met grote ambities. Het wekt de indruk goed onderbouwd te zijn. De vogelwerkgroep kan zich goed verenigen met de doelstellingen, initiatieven en maatregelen.	Dank u wel, we zien uit naar samenwerking in de uitvoering! Een onderdeel van het biodiversiteitsplan is het motiveren van inwoners. Niet alle inwoners zullen vanzelf mee gaan doen. Maar in onze gemeente

	1. De uitvoering en succes van het plan betreffende deelname van burgers staat of valt uiteraard met de overtuiging en bereidheid tot tijdsinvestering om iets te realiseren in hun directe omgeving. 2. Het plan staat bol van ambitieuze initiatieven maar woorden omzetten in daden vraagt om toewijding van het gemeentebestuur gedurende vele jaren. De politieke samenstelling van college en raad mag geen afbreuk doen aan de ambities vervat in het plan. De vogelwerkgroep hoopt dan ook dat meerjarige financiering een constante wordt. 3. De neerwaartse trend van weidevogels is onverminderd doorgegaan. Ook in gemeente Rheden is de stand van weidevogels bedroevend. Agrarisch natuurbeheer heeft helaas niets geboden voor weidevogels, dit is slechts een verdienmodel voor boeren.	wonen veel natuurgezinde inwoners, kijk bijvoorbeeld naar het aantal meldingen dat gedaan is via waarneming.nl. Enthousiasme voor natuur kan klein beginnen op verschillende manieren: bijvoorbeeld door het plaatsen van een insectenhotel, aanplant van een boom of insectenlokkende planting. Kleine stappen die kunnen leiden tot het enthousiasmeren van weer anderen: buurtgenoten, familie. Ook met natuureducatie planten we zaadjes voor de toekomst. Wij geloven erin dat we samen met onze inwoners, organisaties, bedrijven en verenigingen kunnen zorgen voor herstel. De gemeenteraad heeft unaniem gekozen voor een hoge ambitie. Voor ieder onderwerp geldt dat de samenstelling van college en raad van invloed is op de (financiële) keuzes die gemaakt worden. Voor een duurzame populatie weidevogels is een meer natuurinclusieve vorm van landbouw een constructieve oplossing. Op verschillende niveaus wordt aan boeren getrokken om te schakelen naar minder belastende landbouw, dit vergt een systeemverandering. Welke maatregelen ten bate van specifieke weidevogels helpend zijn en hoe deze te organiseren en financieren zijn onderwerpen die we actief gaan volgen.
18	**zaaknummer 829677**	
	Het gebruik van bestrijdingsmiddelen is één van de belangrijke oorzaken van de achteruitgang van biodiversiteit. Het gebruik leidt tot een forse afname van het aantal wilde planten- en diersoorten in landbouwgebieden, maar ze verspreiden zich o.a. door verdamping ook daarbuiten. Om ongedierte of onkruid te bestrijden, grijpen veel mensen nog te vaak naar insecticiden, fungiciden of herbiciden. Dit gif komt ook in de natuur terecht waardoor nuttige insecten en dieren sterven.	Het gebruik van bestrijdingsmiddelen is inderdaad een van de belangrijke oorzaken van de achteruitgang van biodiversiteit. We voegen dit toe als voorbeeld aan het Biodiversiteitsplan. We zien mogelijkheden te werken aan het terugdringen van bestrijdingsmiddelen door bij te dragen aan de bewustwording en door het goede voorbeeld te geven op ons grondgebied.

	Graag in de nota meer aandacht voor het negatieve effect van bestrijdingsmiddelen op de biodiversiteit, dit wordt onvoldoende belicht in het plan.	